

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

Piekarzki Jan
M. 1404/2287 Jan.
Grudziądz - Oset Biały
- ZW 2

I/1. Relacja

k. 1 s. 1

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora

1 1

II. Materiały uzupełniające relację

k. 3 s. 1-3

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja

V. Nazwiskowe karty informacyjne

k. 8

VI. Fotografie

brak

- 200, 50, 11

I/1. Delaja - Piekarski Jan:

1. J. Jaszowski - informacja
nt. działalności Jana Piekarskiego
mpis, kop. k. 1 s. 1

Piekarski Jan, 1907, -1941, ps. "Złoty" czł. konsp. "Orła Białego" i ZWZ w Grudziądzu.

Ur. 16. VIII. 1907 r. J. Piekarski był zawodowym plut. 64 pp w Grudziądzu. Po odbyciu kampanii wrześniowej powrócił do Grudziądza gdzie wspólnie z innymi podof., zaw. wszedł do org. konsp. "Orzeł Biały". Wspólnie z sierż. J. Hirszem i sierż. L. Chrzanowskim tworzyli trójkę mającą ochraniać elektrownie i pocztę oraz zabezpieczać broń z kampanii wrześniowej.

Od marca 1940 r. podof., zaw. z konsp. "Orzeł Biały" podporządkowali się por. Z. Koźlikowskiemu, który tworzył w Grudziądzu Insp. ZWZ. K-ótem miasta został dotychczasowy k-ódt "Orła Białego" chor. Wł. Megger.

Po aresztowaniu Z. Koźlikowskiego w Toruniu zostali w ciągu marca 1941 r. aresztowani podof., zaw. w Grudziądzu, a między nimi J. Piekarski. 29 V. 1941 r. został osadzony w Stutthofie, gdzie 10. XI. 1941 r. zmarł.

APAK. Dok. Insp. Grudziądz.

1945
T. Jaszowski

1/3. Inne materiały dokumentacyjne
- Bielarowski Jan:

1. Zaświadczenie z 18.11.1946 o konspi-
racyjnej działalności Jana Bielarowskiego,
ks. rękop. lc.1 s.1

Teofil E. Zajączkowski

1

Grudziądz, dnia 18.11.1946r.

2.6.02.93

22114/93

Z a b w i a d z e n i e

Niniejszym zaświadcza się, że śp. obyw. Piekarski Jan ur. dnia 16.8.1907 r. w Lambrechtshagen pow. Rosztok był członkiem tajnej organizacji podziemnej pod dozą Zigmunta w Grudziądzu przeciw okupantowi niemieckiemu.

W marcu 1941 roku został przez grudziądzkie gestapo aresztowany i dnia 29 maja 1941 r. wywieziony do obozu koncentracyjnego w Stuthofie gdzie został zamordowany.

Niniejsze zaświadczenie wydaje się w celu uzyskania pomocy dla wdów i sierot po zamordowanym.

Świadkowie:

Zajączkowski Teofil
Kościuski Teofil
Grudziądz, Kościuszki 11

Pawłowicz Jan
Grudziądz, Forteczna 12

Mgr. Stanisław Złowodzki
Notariusz w Grudziądzu

~~~~~

Wzrost repertorium 1946.

Podatcom, że obywatela: / P a w ł o w i c z Jan, przedawnił swoją pracę roboczą w czasie kolonij, zamieszkały w Grudziądzu, przy ulicy Fortecznej numer trzydziestu, którego tożsamość stwierdzili na podstawie ogłoszenia w Dzienniku Głosu w Gdańsku z dnia dwunastego lipca bieżącego roku Nr. 27, b/ P o l i k a k i Teofil, robotnik, zamieszkały w Grudziądzu, przy ulicy Kościuski numer jedenasty, którego tożsamość stwierdzili na podstawie ogłoszenia w Dzienniku Głosu w Gdańsku z dnia drugiego listopada bieżącego roku Nr. 225, - dokument ten podpisali robotnicy - własnoręcznie.

Opłaty stempłowej nie pobrano po myśl art. 139 u.o.s. Grudziądz, dnia osiemnastego listopada tysiąca czterysta czterdziestego szóstego roku. (18. XI. 1946r.)

Opł. not. 200.- zł.
§ 21 taksy not.

Mgr. Stanisław Złowodzki
p.o. notariusza

II. Materiały uzupełniające relexę:
Piekarski Jan

1. J. Jaszowski, biogram Jana
Piekarskiego, [w:] SB&P 1939-1945,
pod red. H. Muciejewskiej-Morcinłow-
skiej i E. Zawackiej, Toruń 1994, z. 1,
s. 169, ilustracj.

k. 1 s. 1

2. art. Dąbrowski Edmund, "Ośceł Biały"
(brak źródła), rękopis. - Tyg. Obyc.
z 28. 11. 1989 (zob. t. prob. "Ośceł
Biały")

k. 2 s. 2-3

Piekarski Jan ps. "Złoty" (1907-1941), żołnierz org. "Orzeł Biały" i Obwodu ZWZ Grudziądz.

Ur. 16 VIII 1907 r. w Lambrechtshagen - Rostock, był plut. zawodowym 64 pp w Grudziądzu. Po odbyciu kampanii wrześniowej powrócił do Grudziądza, gdzie pracował jako robotnik.

Jesienią 1939 r. wszedł wraz z innymi podoficerami zawodowymi do organizacji konspiracyjnej "Orzeł Biały". Miała ona w momencie wycofywania się Niemców przejąć ochronę nad zakładami użyteczności publicznej. Piekarski wspólnie z sierż. →Józefem Hirszem, z którym był zaprzyjaźniony i z sierż. →Leonem Chrzanowskim, również z 64 pp, tworzył "trójkę" konspiracyjną, mającą zabezpieczyć działanie poczty i elektrowni oraz opiekować się bronią z okresu kampanii wrześniowej. Bronią mieli zająć się Piekarski jako rusznikarz i Chrzanowski z wykształcenia saper. Od marca 1940 r. byli podporządkowani por. Koźlikowskiemu, który organizował Inspektorat grudziądzki ZWZ i chor. →Władysławowi Meggerowi, pełniącemu funkcję kmdta Garnizonu.

Po aresztowaniu Koźlikowskiego w Toruniu 5 II 1941 r. został aresztowany również Piekarski z całą trójką i innymi podoficerami, członkami "Orla Białego" - ZWZ. Wywieziony 29 V 1941 r. do Stutthofu otrzymał nr 10914. Zmarł 10 XI 1941 r., pochowany na cmentarzu Zaspa.

APAK: dok. Insp. Grudziądz.
Chudy, Zaspa....

Tadeusz Jaszowski

S B Z P 1939-1945, pod med.
J. Heicjewskej - Marcinkowskej i
E. Ławackej, Toruń 1994, s. 1.

Historia

Z chwilą zajęcia Pomorza Gdańskiego przez wojska hitlerowskie we wrześniu 1939 r., tworzyły się już w październiku tegoż roku polskie grupy konspiracyjne, które rekrutowały wojskowych różnych stopni. Grupy te powstawały w sposób żywiołowy. Próbowal je ocalić poprzez nadanie im określonego programu politycznego – płk dypl. Kazimierz Pluta-Czachowski, ps. „Kuczaba” (1898–1979). Z tychże grup powstała organizacja o nazwie „Orzeł Biały” (październik 1939 r.). Płk Kazimierz Pluta-Czachowski miał doświadczenie w prowadzeniu tego rodzaju pracy konspiracyjnej. Zdołał być w służbie w szeregach I Brygady Legionów Polskich, a zwłaszcza Polskiej

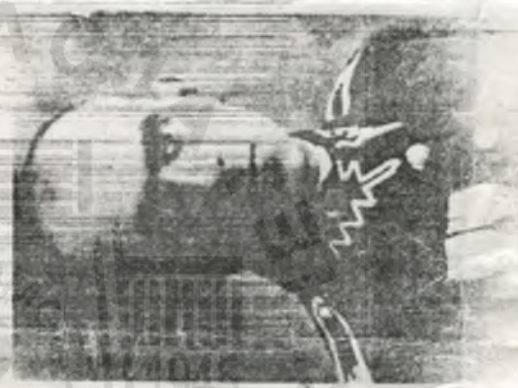
Plk dypl. Kazimierz Pluta-Czachowski „Kuczaba”

Organizacji Wojskowej (okres trwania I wojny światowej).
Zgodnie z dyrektywą płk. K. Pluty-

„Orzeł Biały”

Spis treści
wrześniowej 1939 r. walczył ze swoim pułkiem pod Łowiczem, gdzie dostał się do niewoli. Pod koniec października 1939 r. powrócił do Grudziądza, zamieszkał przy ulicy Mickiewicza 37. W miescie nie mógł znaleźć pracy i na życie zarabiał dorywczo.

Narady i zebrania powyższej trójki odbywały się w sposób tajny. Przygotowywano np. na mapie Grudziądza obiekty, które należało opanować zgodnie z wytycznymi ośrodków nadrzędnych.

Sierżant Leon Chrzanowski ps. „Czarny”

Członkowie tej organizacji nie doczekali się wyzwolenia Ojczyzny. W wyniku tajnego procesu wojskowego, jaki odbył się w Grudziądzu od 1 kwietnia do 28 maja 1942 r. Zygmunt Koźlikowski został skazany na karę śmierci. Podobny los spotkał większość członków „Orla Białego”, w tym prof. Aleksandra Hewelke i bohaterską powyżej opisaną trójkę tj.: Leona Chrzanowskiego, Józefa Hirsztla i Jana Piekarskiego.

Wyrok przywódcy tej organizacji przyjele niezwykłe spokojnie. Zygmunt Koźlikowski został zamordowany w Oświęcimiu. Według relacji Jadwigi Hewelke, która spotkała się w obozie żeńskim w Ravensbrück z narzeczoną i matką Zygmunta Koźlikowskiego zachował on godną postawę Polaka – patrioty. Był święcie przekonany, że jego ofiara złożona na ołtarzu Ojczyzny nie będzie daremna. Również prof. Aleksander Hewelke skazany na śmierć i zamęczony został w Stutthofie.

Jego córka Jadwiga, lekarz z zawodu, założycielka organizacji „Orla Białego” w Chełmie, aresztowana 2.III.1941 r. została przetransportowana początkowo do obozu w Ravensbrück, gdzie przebywała 1 rok, a następnie skierowano ją do Oświęcimia-Brzezinki. W czasie akcji likwidacyjnej obozu (w związku z masową epidemią) udało jej się uciec. Do kraju powróciła 5.III.1945 r. Pracowała jako ordynator chirurgii dziecięcej w Łodzi (Widzew). Zmarła w 1977 r.

Jeśli chodzi o pozostałych członków organizacji „Orla Białego”, to większość z nich została zamordowana w obozie Stutthof.

Mężnie znosili cierpienia w ostatnich dniach życia, przeświadczeni, że kiedyś

-Czachowski, powstała najwcześniejsza grupa konspiracyjna „Orzeł Biały” w Gdyni. Jej bezpośrednimi założycielami byli Adam Feigel, Jan Witt i Korzeniewski. W 1942 r. kierownictwo tejże grupy podporządkowało się komendantowi Podokręgu Północno-Zachodniego na Pomorzu, którym była osoba o pseudonimie

Inny obraz – półpostać namalowana szarociankami, odcieniami zieleni, błękitu, ręce opuszczone, wzrok wpatrzony w widza, abstrakcyjne, białe tło – nosi nazwę „Samotność”. Duży obraz „Exodus” przedstawia wyłaniającą się z ciemności, zmieniającą w wyrazie (warz jakby przemierzającą się w dynamicznym ruchu ku światłu.

W malarstwie Piwarskiego znak metaforyczny i elementy plastyczne stanowią wzajemnie przenikającą się całość. Pytania o sens egzystencji ludzkiej są podstawowymi problemami wypowiedzi artystycznej. Malarz szuka form, dobiera struktury, barwy, aby ideę tę wyrazić jak najpełniej. Piwarski maluje impulsywnie, ekspresyjnie, konstruuje obrazy plastycznie, a kompozycja oparta jest najczęściej na dwóch horyzontalnych planach i trójkącie. W działaniu kolorem pogłębia napięcie, dramatyzm kompozycji. Można to dostrzec na płótnach pokrytych gamą barw ciepłych i zimnych oraz tych malowanych niemal monochromatycznie szarociankami czy błękitami. Struktury buduje farbą i ciężo ziemią. Pasek i żwir nalepony na powierzchni obrazu wzbogaca strukturę nadając jej efekt chropowatości i twardości. Ekspresję w obrazach uzyskuje dzięki schematyzmowi wizerunkowi człowieka, prostej kompozycji, odrealnionemu światłu, sugestywnej wymowie struktur i barw oraz sposobowi kładzenia farby.

Malarz używa ziemi jako tworzywa, by wskazać na związek ludzkiego losu z naturą. Człowiek i natura są integralnie złączeni. Zarazem są to jednak dwie nieporównywalne dziedziny bytu. Człowiek dokonuje wyboru. Ten moralny aspekt stawia go ponad naturą. Sztuka zaś jest światłem pełnym, gdy obok doznań estetycznych wywołuje refleksję moralną.

Piotr Mras
„Pogład”, Berlin Zach.

Organizatorzy Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej przepraszały za odwołanie wystawy i spotkania z autorem. A. Piwarski od 1981 r. przebywa na emigracji w Essen (RFN). W listopadzie br. ambasada PRL odmówiła mu prawa wjazdu do Polski.

Por. Zygmunt Koźlikowski „Zygmunt”

ra zgodnie z niektórymi oświadczeniami wchodziła w skład „Orla Białego”. Ażebny nazwiska konspiracyjne organizacji zostały rozszyfrowane szwagier Zygmunta Koźlikowskiego poprzez znanego urzędnika pracującego w gminie – Dębowa Łąka zaopatrywał ich w dowody osobiste. Członkowie organizacji zbierali się trójkami. Najaktywniejszą rolę w Grudziądzu wykazywała trójka: Leon Chrzanowski, ps. „Czarny”, Józef Hirszt, ps. „Czerwona Lala” oraz Jan Piekarski, ps. „Podzloty”. Wspomniana trójka zbierała się u Jana Piekarskiego przy ulicy Mickiewicza 37 w Grudziądzu. W posesji tej mieszkało wielu niezidentyfikowanych bliżej gestapowców.

Jan Piekarski urodził się 16.VIII.1907 r. Był zawodowym podoficrem i służył w 64 pułku piechoty. Za dobre sprawowanie i wyniki w szkoleniu został wydelegowany na roczny kurs w Ministerstwie Spraw Wojskowych w Warszawie, przy ul. Jagiellońskiej 42. W czasie kampanii

Dużą pomoc dostarczały wiadomości z zagranicznych stacji nadawczych. Według relacji Weroniki Piekarskiej i Kunegundy Chrzanowskiej trójka posiadała własną radiostację. Znajdowała się ona na ementarzu ewangelickim. Wiadomości z frontowych działań alianckich w latach 40 przekazywane przez ową radiostację podtrzymywały na duchu społeczeństwo Grudziądza, a oprócz tego dodawały nowych bodźców do jeszcze sprawniejszych działań.

Dla zmylenia czujności niezidentyfikowanych gestapowców mieszkających w tej samej posesji przy ulicy Mickiewicza 37, członkowie powyższej grupy ubierali się w kombinezony robocze, wyposażeni byli w kilofy, lopaty, siekiery, moty itp. Działalność „Orla Białego” i wspomnianej wyżej trójki spowodowała prawdziwą eksplozję nienawiszczy wódz niemieckich co znalazło potwierdzenie w sprawozdaniu okręgowego prezydenta (Regierungspräsident) do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Rzeszy z dnia 31 października 1940 r. W sprawozdaniu tym donosi, że „wśród Polaków prowadzi się bardzo ożywioną propagandę szeptaną, a gestapo wykrywa od czasu do czasu nielegalne organizacje. I tak wiosną w Toruniu odkryto wielką nielegalną organizację polskiego ruchu oporu, która rozwinęła już szeroką działalność, a zorganizowana była według wzorców komunistycznych z trójek i piątek i posiadała kontakty z Warszawą, Rumunią i innymi małymi organizacjami w sąsiednich miastach. Chociaż aresztowano wówczas kilkaset osób, stwierdzono jednak już znowu dalsze próby stworzenia nielegalnych organizacji”.

Zawodowy podoficer Jan Piekarski ps. „Podzloty”

Tak się jednak nie stało. W pierwszych latach kształtowania się władzy ludowej rodzinom pomordowanych dawano jednoznacznie do zrozumienia, że ich „czyn zbrojny” miał na celu utworzenie „innej Polski”, niż ta, która powstała w 1945 r.

Trzeba było długich – niezwykle gorz-kich doświadczeń zanim ludzie ci znaleźli należne im miejsce w księdze walki i męczeństwa II wojny światowej.

EDMUND RAFIŃSKI

TOS – str. 11

T:K: 1404/2287 Pom

Grudziądz

Piekarski Jan

Wzrosty informacyjne

1939

1945

OKRĘG POMOCE

A k. 8

ENERGIA

ELŻBIETY ZAWACKIEJ

7

Piekarski Jan

Gruździec
onei Biały

pseud. "Podziwły". członek aktywnej grupy Różni
Alina skierowała się w jego domu. / Gruździec.

ul. Smolnicza 37.

Urodz. 16.VIII.1907, zawod. podoficer 64 pułku
piechoty, do kampa. wozów, walczył pod Łowczem,
po mies. miesiąci wrócił do Gruździeca. Agent. IV / 1941
szedł wprost w Gruździec skazał na więzienie
(~~1942~~ 1942)

razem z drugą
grupą, białe Biuletyn

Tygodnik Obywatelski, Bydgoszcz, 26.X.1989, str. 11
Kron. Prasa o Powstaniu, tom 2, str. 48, uko

21

Gmudziński 2
Osiński

Pielowski

Plutonowy z 64 pp Jan Pielowski ps. "Orly";

był członkiem konspiracyjnego organiz. Osiński.
Arrestowany w maju 1948 r. i więziony w Służewcu.

T. Jusowski, Ojciec i dzieci. SKP z 6.4.1978 r.

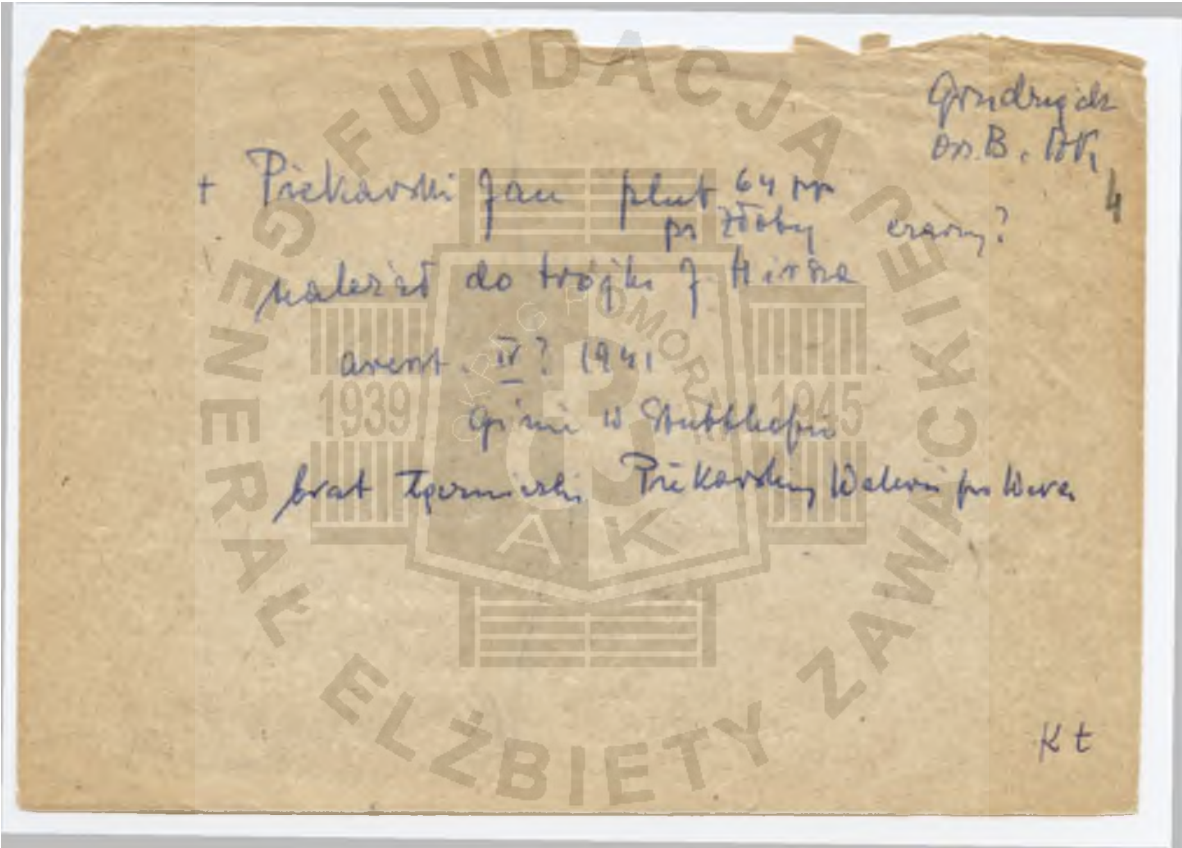
1986/94

Gruodis 3
Z W 2 - AK

Piekarski Jan plent.
organizator, "Ozcel Bialy" № 1
Z W 2 - AK

Dzbrowska Hanna, Poczta Gwardyjska
Tom XII
str. 243

opm. 97

+ Piekarski Jan płut 64 m
 m Hoby
 przeszedł do trojki f. A. i. B.
 agent. 17? 1941
 1939 / 1945
 brat Tęczyński. Tri Kardem, Wolowin for Wawa

Grombrydz
 on B. 17th
 4

kt

+

Pienkowski Jan

Gruździński
Oni Ania 5

ur. 16. VIII. 1907 - przewieziony do KL Stutthof
29. V. 1941 przez Szapo Gruździński.
3. VII. 1941 figuruje na liście rozprawy
ze sądu. Leczono w obozie 10. XI. 1941.
Pochowany na "Zaspie" Gdansk

Oni Ania, Tęcza 1941:

~~...~~ E. Rafiński, Sida. 1504/93

Jk/93

+

insp. Gudaigda

6

Piekarski Jan

nr. 1608.1904, Catonek, "OB"

Dostawiony do Kł. Stutthof w dn. 29.05.41

W obozie oznaczony jako więzień polit.

nr. 10814. Aresztowany 4.04.1941 (razem

z Ojcem) Zamordowany 10.11.1941.

źródło: relacja własna Weroniki Piekarskiej,
siostry Jana Piekarskiego

Gruchipdz
Oni Biety

Piekorski Jan ps "Paderoti"

Oficer zakochany, członek "Orle Bietygo"
hiszkiej doboru koncentracji w Stutthofie,
mr. w sierpniu 1941r. w Lambrechtshagen /
Rostock. Zmarł 10.11.1941r. w Stutthofie

zob. list Rafin'skiego, arch. w sekretariacie
Ldz 1504/11/93 (t. naukowca)

H.M.M. 11.93r.

a/

GRUDZIEŃ

21/2

8

PIEKARSKI JAN

ps. "ZŁOTY"

Mr. 16 września 1907r. Photocopy oszuwaka
z 64 pp. M. "trójce" konsp. z J. Wottem
i d. Chramowskim. Aresztowany 4.04.1941.
do Hutthof 29.05. , mułera tam 10 listopada
1941r.

W 18/94 AK na Pomorzy, s. 138

Piekarski Jan

ZESKANOWANE

•eczka wiazana biala

